

A COMPARATIVE STUDY ON THE LAWS RELATING TO BOOK DESCRIPTION IN THE ANGLO-AMERICAN CATALOGUING RULES (AACR) WITH BUDDHIST BIBLIOGRAPHIC ANALYSIS AND THE DHAMMA CHAKKAPPAVATTANA SUTRA OF THE CHATUBHANAVARAPALI

RD Ananda Tissa ¹

Abstract

Knowledge has been protected, maintained and preserved through oral transmission since the period of Vedic culture. It is a clear fact that the habit of reading has become an integral part of human society since the days of the invention of script and writing. The instances which describe Buddhist attitude on Sruthi (memory) related to the religious literature can be seen in the Commentaries and the Tripitaka. A good example for the systematic organization of writings that appears in Buddhist literature is the Dhamma Chakkappavattana Sutra in the Chatubhanavarapali of the Sutra Pitakaya, which is classified into sections in the first Dharma Sangayana. Reviewing the source of Buddhist literature, the study analyzed the issues that influenced the publication of the works named Nikaya related to Sutra Pitakaya. The primary purpose of this study is to compare the cataloguing techniques of Buddhist bibliographic analysis and the laws related to the description of books mentioned in the Anglo-American Cataloguing Rules (AACR). Historical research methods have been used. The data collection was based on information appeared in Sutra Pitakaya and later classical based on Sutra Pitakaya. The information included in the written tradition or folklore relevant to the study was also used as required. According to the results of the research, the scientific method of cataloguing in the Eastern world associated with the works in the Theravada tradition was clearly revealed. It is further evident that the Western system of knowledge was adopted many centuries later. The study would be useful for the scholars and post-graduate students. Conclusions, ideas and suggestions of this research project such as the uniqueness of past knowledge tradition, knowledge production, preservation of past knowledge can be used appropriately for educational planning and research activities. In addition, it will provide opportunities to conduct further research on these subject areas.

Keywords: Bibliographic Control, Buddhist Literature, Cataloguing, Library & information Science, Thripitakaya

¹ Acting Librarian, Gampaha Wickramarachchi University of Indigenous Medicine, Yakkala, Sri Lanka

Email: anandat@gwu.ac.lk

 <https://orcid.org/0009-0001-1206-2976>

[Proceeding of the 2nd Desk Research Conference – DRC 2024](#) © 2024 by [The Library, University of Kelaniya, Sri Lanka](#) is licensed under [CC BY-SA 4.0](#)

ඇගේලෝ-ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙන් හා වතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙන් විශද වීම පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක්

ආර්.ඩී. ආනන්ද තිස්ස

සාරසංකෂ්පය

වෛදික යුගයේ සිට ලේඛන ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම දක්වා දැනුම ආරක්‍ෂා කිරීම, පවත්වා ගෙනයෑම හා සංරක්ෂණය සිදු වී ඇත්තේ මුඛ පරම්පරාවෙනි. අක්ෂර සහ ලේඛනය බිහි වූ දින සිට කියවීමේ පුරුද්ද මානව සමාජයේ අවියෝජනීය අංගයක් බවට පත් වූ බව පැහැදිලි කරුණකි. ආගමික සාහිත්‍යය ආශ්‍රිතව 'ග්‍රැතිය' පිළිබඳව බෞද්ධ ආකල්ප පැහැදිලි කෙරෙන අවස්ථා අටුවා හා ත්‍රිපිටක සාහිත්‍යයෙහි සඳහන් වේ. ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවේ දී කොටස්වලට වර්ගීකරණය වූ ත්‍රිපිටකයට අයත් වන සූත්‍ර පිටකයේ වතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙන් බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙහි දර්ශනය වන ලේඛන විධිමත් සංවිධානයට කදිම නිදසුනකි. බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාව පිළිබඳ මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනයේ දී සූත්‍ර පිටකයට අදාළ වන නිකාය යන නාමකරණය සහිත කෘති ප්‍රකාශනයට බලපෑ කරුණු විශ්ලේෂණාත්මකව අධ්‍යයනයෙන් පුළුල් සාහිත්‍යය සමාලෝචන ක්‍රමවේදයක් ඇසුරෙන් මෙම අධ්‍යයනය කරන ලදී. ඒ අනුව මෙම අධ්‍යයනයේ මූලික අරමුණ වන්නේ බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙන් විශද වන සුවිකරණ ශිල්ප ක්‍රම හා ඇගේලෝ-ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් කිරීමයි. ඓතිහාසික පර්යේෂණ ක්‍රමය භාවිත කර ඇත. සූත්‍ර පිටකය හා පසුකාලීනව රචිත සම්භාව්‍ය කෘතිවල සඳහන් වන ලිඛිත සාධක ඇසුරෙන් දත්ත රාශීකරණය කෙරිණි. පර්යේෂණයට අදාළ වන අලිඛිත සම්ප්‍රදාය හෙවත් ජනග්‍රැතීවල කරුණු ද අවශ්‍ය පරිදි පාදක විය. මෙම පර්යේෂණයේ ප්‍රතිඵල අනුව සුවිකරණය සම්බන්ධයෙන් පෙරදිග පැවති විද්‍යාත්මක ක්‍රමවේදය ථේරවාදී සම්ප්‍රදායට අදාළ කෘති ඇසුරෙන් නිරාවරණය කෙරේ. බටහිර දැනුම් පද්ධතිය ඊට සියවස් ගණනාවකට පසුව භාවිතයට ගෙන ඇති බව තවදුරටත් පැහැදිලි වේ. පෙරදිගට අදාළව විශේෂයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ දේශීය දැනුම ක්ෂේත්‍රයේ විද්වතුන්ගේ හා පශ්චාද් උපාධි සිසුන්ගේ අධ්‍යයන සඳහා මෙවැනි අධ්‍යයනයන් ප්‍රයෝජනවත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. මෙම පර්යේෂණ ව්‍යාපෘතියේ අවසාන වශයෙන් ඉදිරිපත් කරන ලද නිගමන, අදහස් සහ යෝජනා අනුව අතීත දැනුම් සම්ප්‍රදායේ අපූර්වත්වය, දැනුම නිෂ්පාදනය, අතීත දැනුම සංරක්‍ෂණය, අධ්‍යාපන සැලසුම් හා පර්යේෂණ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා සුදුසු ලෙස භාවිත කළ හැකිය. එමෙන් ම, මෙවැනි විෂයයන් සම්බන්ධයෙන් වැඩිදුර පර්යේෂණ සඳහා ඇති අවස්ථා නිර්මාණය වෙනු ඇත.

ප්‍රමුඛ පද: ග්‍රන්ථ විඥාපන පාලනය, ත්‍රිපිටකය, පුස්තකාලය හා විඥාපන විද්‍යාව, බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාව, සුවිකරණය

හැඳින්වීම

ඉන්දු නිම්න ශිෂ්ටාචාරය ලොව පැරණිම ශිෂ්ටාචාරයක් වශයෙන් සම්භාවනාවට පාත්‍ර වී ඇත. භාරතීය ඉතිහාසයේ ආරම්භය සේ ම වෛදික සාහිත්‍යයේ ආරම්භය ද ඒ සමඟ සිදු වී ඇත. වේද ග්‍රන්ථ හෙවත් වේද සංහිතා (Veda Samhitha) විකාසයවීමේ දී නොයෙකුත් වෙනස්වීම්වලට හා විස්තාරණයවීම්වලට භාජනය වී ඇත. 'වේද' (Veda) යන්නෙහි අර්ථය ඥානය (Knowledge) යි. 'වේද සංහිතා' (Samhitha = Collection) යන්නෙහි අර්ථය 'ඥාන සම්භාරයේ එකතුව' යි. මිනිසාගේ බුද්ධිය නැතහොත් මොළයේ ක්‍රියාකාරීත්වය පරිණාමයට පත්වීමත් සමඟ ඔවුන්ගේ බුද්ධිමය හා නිර්මාණාත්මක ක්‍රියාකාරකම්වල අස්වැන්න ගබඩා කිරීමට විවිධ ලේඛන වර්ග අතීත ශිෂ්ටාචාරයන්ට අදාළ පාරිසරික සාධක මත නිර්මාණය වී ඇත. මැටි පුවරුවෙන් ආරම්භ වී නූතන පොතපත මෙන් ම, විද්‍යුත් අවකාශයේ ඩිජිටල් ලේඛනය දක්වා ලේඛනය සේ ම, ලේඛන ද්‍රව්‍ය පරිණාමය වී ඇත.

වෛදික සාහිත්‍යය වශයෙන් වර්තමානයේ වතුර්වේදය හා එම වතුර්වේදය ඇසුරින් ඇති වූ බ්‍රාහ්මණ, ආරණ්‍යක, උපනිෂද් සාහිත්‍යය (තිලකසිරි, 1988) ඓතිහාසික වශයෙන් අධ්‍යයනය කෙරේ. වෛදික සාහිත්‍යයේ සඳහන් වන සාග්, යජුර් හා සාම යන ත්‍රිවේදය මුඛ පරම්පරාගත ව පවත්වා ගනිමින් ආරක්‍ෂා කරගත් පිරිස 'වේදගු, ත්‍රිවේදී, ත්‍රිවේදපාරප්‍රාප්ත' යන විශේෂිත නාමයන්ගෙන් හැඳින්වූයේ ඔවුන් සතු දැනුම හෙවත් පාණ්ඩිතය නිසාවෙනි. ඔවුහු පුස්තකාලය වෘත්තිකයන් හෙවත් ජංගම පුස්තකාලයාධිපතිවරුන් වශයෙන් සමාජීය සම්මානයට අවශ්‍ය සුදුසුකම් සහිතව ශාස්ත්‍රීය කටයුතුවල නියුක්ත වූහ.

උපනිෂද් සාහිත්‍යය යනු සැබැවින් ම ගුප්ත සාහිත්‍යයකි. (උප = ළඟින්, නිෂද් = වාඩි වී) 'ළඟින් හිඳ හෝ අන්තේවාසිකව ඉගෙනගන්නා' යන අර්ථයෙන් ද, සාමාන්‍ය ජනයා විසින් අධ්‍යයනය නොකළ යුතුය යන අර්ථයෙන් ද 'උපනිෂද්' යන වචනය ව්‍යවහාරයට පැමිණ ඇත. තම සිසුන්ට රහසිගතව තමා ළඟ හිඳුවා ගෙන පසක් කරණ ලද ධර්මය යන අදහසින් යෙදෙන 'රහසාම්' යන වචනයෙන් 'උපනිෂද්' යන වචනය භාවිතයට පැමිණ ඇති බව සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයන්හි දැක්වේ. මනුෂ්‍යයකු විසින් ලබාගත යුතු වතුර් වර්ග සම්පත්තිය වශයෙන්

හඳුන්වා දී ඇති අර්ථ, ධර්ම, කාම හා මෝක්ෂ යනුවෙන් සමස්ත විශ්ව ඥානය වර්ග කර ඇත්තේ උපනිෂද් සාහිත්‍යයට අනුව ය.

මානව ශිෂ්ටාචාරය නව දිසානතියකට යොමු කළ ලේඛන කලාවේ ආරම්භයත් සමඟ බිහි වූ පුස්තකාලය වූකලී, දැනුම ඒකරාශී කිරීම, අත්පත්කර ගැනීම හා ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක පාලනයන් යටතේ සුවිකරණය කර වින්‍යාස කරනු ලබයි. මුද්‍රණ ශිල්පයේ ආරම්භයත් සමඟ දැනුම අන්‍යයන් වෙත සම්ප්‍රේෂණය කරන මාධ්‍ය ලෙසින් පොතපත වැඩි වැඩියෙන් බිහි වන්නට විය. මෙලෙසින් මානවයාගේ ඥානය මෙන් ම, වින්දන තලය ද ඉහළ මට්ටමකට නැංවීම උදෙසා පොතපත කියවීම අත්‍යවශ්‍ය සාධකයක් විය.

19 වන සියවසේ මුල් භාගයේ බ්‍රිතාන්‍යයේ කර්මාන්ත වෙළඳාම ඉතා දියුණුවීමේ ප්‍රතිඵලයක් නිසා මුද්‍රණ ශිල්පය වැඩි දියුණු විය. විශේෂයෙන් ම, රජයේ ප්‍රකාශන වැඩි වැඩියෙන් ප්‍රකාශයට පත්වීම නිසා නොයෙක් විෂය පිළිබඳ පොත්පත් විශාල ප්‍රමාණයක් බිහි විය. වර්ෂ 1850 හා 1870 අතර කාලයේ බ්‍රිතාන්‍ය කෞතුකාගාර පුස්තකාලය ද පොත්පත් විශාල ප්‍රමාණයකින් වර්ධනය විය. එවක සර් ඇන්තනි ෆැනිසි (පද්මසිරි, 2006) බ්‍රිතාන්‍ය කෞතුකාගාර පුස්තකාලයේ මුද්‍රිත පොත් අංශය භාරව සිටි වර්ෂ 1856-1866 අතර කාලයේ එහි ප්‍රධාන පුස්තකාලයාධිපති වශයෙන් පත්විය. ඔහු සුවිකරණය පිළිබඳ විශාල උනන්දුවක් දැක්වීය. සුවිකරණය සඳහා ක්‍රමානුකූල නීතිරීතිවල අවශ්‍යතාවක් ඇති විය. මෙම පොත් විධිමත් ලෙස පාඨක පරිශීලනයට ක්‍රමයක් සකස් කිරීමේ අදහසක ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සුවිකරණය හෙවත් Catalogue/Catalog පිළිබඳ මතවාදයක් ඉස්මතු විය.

මහාචාර්ය එස්. ආර්. රත්ගනාදන්, සී. ඒ. කටර් වැනි සුවිකරණය විෂය පිළිබඳ විෂය විශේෂඥයන්ට අනුව පුස්තකාලය සුවිස යනු නිශ්චිත ක්‍රමවේදයකට අනුව සංවිධානය කරනු ලබන පොත් ලැයිස්තුවක් (එහි ම) බව සඳහන් වේ. Catalogue/Catalog යන වචනය මලලසේකර ශබ්දකෝෂය (මලලසේකර, 2007) විස්තර කරනු ලබන්නේ වාච්චාර්ථයට හෙවත් පුස්තකාල විද්‍යා පාරිභාෂික අර්ථයට හානියක් නොවන සේ දක්වා ඇත.

පූර්වෝක්ත පසුබිම අනුව සුවිකරණය සඳහා ක්‍රමානුකූල නීතිරීතිවල අවශ්‍යතාවය ඇති විය. ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සම්ප්‍රදාය (Anglo-American Cataloguing Rules - AACR) නිර්දේශිත කරන ලද ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ නීති භාවිතයෙන් ග්‍රන්ථ විඥාපන පාලන ක්‍රමයක් හඳුනා ගැනීම මත ලේඛනවල සඳහන් ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු ප්‍රමිතිගත ලෙස භාවිත කෙරිණි. මෙම විද්‍යාත්මක සුවිකරණ සම්ප්‍රදාය ඇමෙරිකානු පුස්තකාලය සංගමයේ හා එක්සත් රාජධානියේ පුස්තකාලය සංගමය අතර 1904 ඇති වූ එකඟතාවල ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහය ආරම්භ වූයේ වර්ෂ 1908 දී බව (පද්මසිරි, 2006) සුවිකරණ ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වේ. ඒ අනුව ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සම්ප්‍රදාය ආරම්භ වූයේ වර්ෂ 1908 දී ය. කාලීන අවශ්‍යතා අනුව සංස්කරණ කීපයක් ප්‍රකාශයට පත්කර ඇත.

පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය

ග්‍රන්ථාරූඪ හා වෙනත් ඊට ආනුෂංගික ලිඛිත මූලාශ්‍ර භාවිත කරමින් කෙරෙන පර්යේෂණයක් නිසා ඓතිහාසික පර්යේෂණ ක්‍රමය භාවිත කරන ලදී. පෙරදිග ඥාන සම්ප්‍රදායේ ත්‍රිපිටකාගත සුවිකරණ ලක්ෂණ වර්තමානයේ භාවිත කරන ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති අනුව විස්තර කර ඇත. ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සම්ප්‍රදාය වර්ෂ 1908 දී ආරම්භ වී මෙම නීති සම්ප්‍රදායේ ප්‍රථම විශිෂ්ට සංග්‍රහය ලෙස සැලකෙන ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ පළමු සංස්කරණය වර්ෂ 1967 දී උතුරු ඇමෙරිකාව හා බ්‍රිතාන්‍ය යන දෙරටට දෙපෙළක් සහිතව ප්‍රකාශයට පත් විය.

ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ දෙවැනි සංස්කරණය වර්ෂ 1978 දී ද, එහි සංශෝධිත මුද්‍රණ පිළිවෙළින් 1988, 1998 හා 2002 වර්ෂවල දී ද ප්‍රකාශයට පත් වී තිබේ. ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ දෙවැනි සංස්කරණය අනුව සමස්ත නීති සංග්‍රහය මූලික කොටස් දෙකකින් සමන්විත ය. පළමුවැන්න හෙවත් පළමුවන කොටස **ග්‍රන්ථ විස්තරය** සඳහා ද දෙවැන්න හෙවත් දෙවන කොටස **ශීර්ෂ, ඒකීය ග්‍රන්ථ නාම හා හරස් යොමු** සඳහා වෙන්කර ඇත. ඒ අනුව පළමු වන කොටසට අයත් ග්‍රන්ථ විස්තර පළමුවන පරිච්ඡේදයේ සිට දහතුන්වන පරිච්ඡේදය දක්වා එනම්, පළමුවන පරිච්ඡේදය : ග්‍රන්ථ විස්තරය පිළිබඳ පොදු නීති සිට පිළිවෙළින් දහතුන්වන පරිච්ඡේදය : **විශ්ලේෂණය** දක්වා අදාළ කරුණුවලට නිරාවරණය වන විස්තර දක්වා ඇත.

ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ දෙවැනි සංස්කරණය අනුව දෙවන කොටස වන **ශීර්ෂ, ඒකීය ග්‍රන්ථ නාම හා හරස් යොමු** දෙවන කොටස පිළිබඳව පමණි. මෙම දෙවන කොටස

21 වන පරිච්ඡේදය : ප්‍රවේශන ස්ථාන තේරීම, 22 වන පරිච්ඡේදය : පුද්ගල නාම ශීර්ෂ, 23 වන පරිච්ඡේදය : භූගෝලීය නාම, 24 වන පරිච්ඡේදය : ආයතන නාම ශීර්ෂ, 25 වන පරිච්ඡේදය : ඒකීය ග්‍රන්ථ නාම හා 26 වන

පරිච්ඡේදය : හරස් යොමු වශයෙන් පරිච්ඡේද 6කින් සමන්විතය. මේ අතරින් පළමුවන කොටසට අයත් වූ 1 වන පරිච්ඡේදය : ග්‍රන්ථ විස්තරය පිළිබඳ පොදු නීති හා දෙවන කොටසට අයත් වන 21 වන පරිච්ඡේදය වන ප්‍රවේශන ස්ථාන තේරීමට අදාළ වන කරුණු මෙහි දී විශේෂයෙන් සාකච්ඡා කෙරේ.

පුස්තකාල සුවිස මගින් කරනුයේ කිසියම් නිශ්චිත ග්‍රන්ථයක් පිළිබඳ තොරතුරු අවශ්‍ය පාඨකයා එම ග්‍රන්ථය වෙත යොමු කිරීමයි. පුස්තකාලයේ ඇති ග්‍රන්ථ පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් කර පුස්තකාල සුවිස සම්පාදනය කිරීමත්, එම තොරතුරු විවිධ පාඨක ඵලදායී මාර්ග යටතේ ලේඛනය හෝ ග්‍රන්ථය සොයා පැමිණෙන පාඨකයාට ආයාසයකින් තොරව ලබා ගත හැකි වන සේ සංවිධානය කිරීමත්, සුවිකරණය යන යෙදුමෙන් ගම්‍යමාන වේ. මෙම කාර්යය ඉටුකරනු ලබන්නේ එක් එක් ග්‍රන්ථය පිළිබඳ තොරතුරු ඇතුළත් සුවි සංලේඛ සම්පාදනය කර විවිධ පාඨක ඵලදායීවලට සරිලන සේ එකී සංලේඛ විද්‍යාත්මක ශිල්ප ක්‍රම යටතේ අනුපිළිවෙලින් පෙළ ගස්වා ගොනු ගොඩනැගීමෙනි. මෙම සියලු ලක්ෂණ බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙන් විශද වන සුවිකරණ ශිල්ප ක්‍රම හා ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් කෙරිණි.

අධ්‍යයනයේ සීමා

වතුභාෂාවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ එන සුවිකරණ ශිල්ප පුළුල් සාහිත්‍ය විමර්ශනයක් යටතේ සමාලෝචනය කර දත්ත රාශිකරණය කර ඇත. පර්යේෂණ මාතෘකාවට පාදක වන නිදර්ශිත කෘතිවල හා දේශීය වශයෙන් මෙරට රචිත කෘතිවල එන සුවිකරණ ලක්ෂණ කෙරෙහි ද අවධානය යොමු කර ඇත. අධ්‍යයනයේ සීමාව වශයෙන් සූත්‍ර පිටකයේ වතුභාෂාවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රය පාදක වී ඇත. එහෙත්, ඒ සියලු කරුණු විස්තර නොකිරීම ද අධ්‍යයනයේ සීමා යටතේ ම සිදුවන්නකි.

දත්ත විශ්ලේෂණය

දීඝ නිකායේ එන සූත්‍රවල සුවිකරණ ලක්ෂණ සියුම් නිරීක්ෂණයකින් අධ්‍යයනය කළ හැකි ය. මෙම පර්යේෂණයේ දී වතුභාෂාවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙහි සුවිකරණයට අදාළ කරුණු නිදසුන් වශයෙන් ගෙන දත්ත විශ්ලේෂණය කර ඇත. ග්‍රන්ථ විශ්ලේෂණය පාලනයේ අන්තඵලය වන්නේ වාර්තාගත හෙවත් ග්‍රන්ථාගත මානව ඥානය මානවයාගේම ප්‍රයෝජනය පිණිස කිසියම් ප්‍රයෝජනවත් අනුපිළිවෙළකට ගොනු කර තැබීමයි. මානව ඥානය යනු විශ්ව ඥානයයි. මේ අනුව බලන විට ලෝකයේ පවත්නා විවිධ ද්‍රව්‍ය හෙවත් පදාර්ථාශ්‍රයෙන් නිපන් මානව චින්තනයම විශ්ව ඥානය බව පැහැදිලි වේ. ග්‍රන්ථාගතව පවත්නේ මෙකී විශ්ව ඥානයයි. තව දුරටත් පැහැදිලි කළහොත් විෂයමය චින්තනධාරාවන් ය. පුස්තකාලය හා විශ්ලේෂණ විද්‍යාවට අනුව වර්ගීකරණය, සුවිකරණය, අනුක්‍රමණීකාකරණය, සාරසංග්‍රහකරණය හා ග්‍රන්ථ නාමාවලිකරණය ග්‍රන්ථ විශ්ලේෂණය පාලනය යටතේ අධ්‍යයනය කෙරේ.

බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙන් විශද වන සුවිකරණ ශිල්ප ක්‍රම හා ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති පිළිබඳ තුලනාත්මක අධ්‍යයනයක් කිරීමේ දී වර්ගීකරණය හා සුවිකරණය විශේෂයෙන් පාදක කරගත හැකිය. පුස්තකාල ග්‍රන්ථ වර්ගීකරණයේ අරමුණ වන්නේ යථෝක්ත ග්‍රන්ථාගත චින්තන ධාරා කිසියම් සහායානුක්‍රමයකට පිහිටුවීමකි. සමානත්වය අනුව එක් තැන කිරීමත් අසමානත්වය අනුව වෙන් කිරීමත් යන වර්ගීකරණ මූල ධර්මය පදනම් කර ගැනීමෙන් මේ සහායානුක්‍රමය ලබා ගත හැකිය. පර්යේෂණ මාතෘකාවට අදාළ සුවිකරණ ශිල්ප ක්‍රම දීඝ නිකායෙහි වතුභාෂාවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රය ඇසුරෙන් ඊට අදාළ පසුබිම ශාස්ත්‍රීයව අධ්‍යයනය කිරීම වඩාත් වැදගත් වේ. ඒ අනුව තේමාත්මක විශ්ලේෂණ ක්‍රමවේදය (Thematic Analysis) මෙම පර්යේෂණයේ දත්ත විශ්ලේෂණය උදෙසා උපයෝගී කර ගන්නා ලදී.

ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව

මෙම පර්යේෂණයට පාදක වන බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙන් මතු කෙරෙන සුවිකරණ ශිල්ප ක්‍රම ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති හා ප්‍රවේශන ස්ථාන තේරීමට අදාළ නීති වතුභාෂාවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රය ඇසුරෙන් විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී ලැබුණු ප්‍රතිඵලත්, ඒ ඔස්සේ පිළිබිඹු වන පවතින දැනුම් පද්ධතියේ තෝරාගත් විවිධ දැනුම් පරාසයන් සාකච්ඡාවට බඳුන් කිරීම හරහා විවිධ අනුමානාකා ඔස්සේ යථෝක්ත පරිදි මෙම අධ්‍යයනයේ ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව පුළුල් වපසරියක නිෂ්පන්න කෙරිණි.

ආනන්ද මහරහතන් වහන්සේගේ සුවිකරණ භූමිකාව

ආනන්ද මහරහතන් වහන්සේගේ භූමිකාව අර්ථ ප්‍රකාශයෙකු වශයෙන් ද ඉටුකර ඇති බව සූත්‍ර පිටකයේ බොහෝ සූත්‍රවල ආරම්භක පාඨයෙන් ම පෙන්නුම් කර ඇත. සුවිකාරක අර්ථ ප්‍රකාශ කරන්නෙකු (Cataloger as an Interpreter) වශයෙන් ද කටයුතු කර ඇත. පළමු ධර්ම සංගායනාවේ දී සූත්‍ර පිටකය ස්මෘතියෙන් සාකච්ඡා කළ බව ශාසන ඉතිහාසයෙහි මෙන් ම සුන්නන්තපිටකයෙහි ථේරගාථාවල (සූත්‍රාන්ත, 1972) මෙසේ සඳහන් වේ.

ද්වාසීතිං බුද්ධතෝ ගණ්ඨි ද්වේ සහස්සානි භික්ඛුනො
වතුරාසීතිසහස්සානි යෙ මේ ධම්මා පවත්තිනො

මෙම ගාථා පාඨයෙහි අර්ථය සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි ථේරගාථාවල එන ආනන්ද ස්ථවිරගාථාවල සඳහන් වන ආකාරයෙන් ම මෙසේ ය. දෙයාසුද්දහසක් බුදුන් වෙතින් උගත්මී, දෙදහසක් භික්ඛුන් වෙතින් උගත්මී, මට යම් ධර්මස්කන්ධ කෙනෙක් ප්‍රගුණ වූවාහු නම් ඔහු සුවාසුද්දහසකි. ශාසනික වෘත්තියෙහි විශේෂ ලක්ෂණයක් වූයේ ධර්මඥානය, ධර්මාවබෝධය, ස්මෘති ශක්තිය, සජ්ඣායනය, ධර්ම දේශනය හා පරාර්ථකාමීත්වය යන අංගවලින් සමන්විත වූ නෛර්යාණික ප්‍රතිපදාවකි.

තථාගතයන් වහන්සේ විසින් වදාළ සුවාසුද්දහසක් හෙවත් අසුභාරද්දහසක් ධර්මස්කන්ධ මූලික වශයෙන් ධර්මය හා විනය යැයි ද්විවිධ වන අතර ධර්මය සූත්‍ර හා අභිධර්ම යන අංශ ද්වයයෙන් සමන්විත වේ. මෙයින් සූත්‍ර ධර්ම සප්තරියාය දේශනා වශයෙන් ද, අභිධර්මය නිෂ්පරියාය දේශනා (අභිධර්ම අධ්‍යයන, 2012) වශයෙන් ද හඳුන්වනු ලැබේ. තවද, සම්බුද්ධ දේශනය සම්මුඛි දේශනා හා පරමත්ථ දේශනා වශයෙන් ද්විවිධ දේශනාවලින් යුක්ත වන අතර විනය හා සූත්‍ර පිටක ද්වය සම්මුඛි දේශනාවට ද, අභිධර්ම දේශනාව පරමත්ථ දේශනාවට ද අයත් වේ. මෙම මූලික බෙදීම් මතු දැක්වෙන පරිදි (වගු අංක 01) යටතේ දක්වා ඇත.

ද්විසත්‍යය	ත්‍රිශික්ෂා	ශික්ෂාත්‍රය	ත්‍රිපිටකය ප්‍රධාන වර්ග	ත්‍රිවිධ දේශන, ශාසන, කථා	ධර්ම ස්කන්ධ
සම්මුඛි සත්‍යය	ශීල (සීල)	අධි ශීල	විනය	ආණා දේශනා, යථාපරාධ ශාසන, තථා සංවරා සංවර කථා	21.000
	සමාධි	අධි චිත්ත	සූත්‍ර (සුත්ත)	වෝහාර දේශනා, යථානුලෝම ශාසන, දිට්ඨි විනිවේදන කථා	21.000
පරමාර්ථ සත්‍යය	ප්‍රඥා (පඤ්ඤා)	අධි පඤ්ඤා	අභිධර්ම (අභිධම්ම)	පරමත්ථ දේශනා, යථා ධම්ම ශාසන නාම-රූප පරිච්ඡේද කථා	42.000
එකතුව					84,000

වගු අංක 01, සුවාසුද්දහසක් ධර්මස්කන්ධ (මූලාශ්‍රය, ත්‍රිපිටකධර්මකෝෂය, 1978)

රස වශයෙන් ඒකවිධ වූ ද, (විමුක්ති රස), ධර්ම විනය වශයෙන් ද්විවිධ වූ ද, බුද්ධ වචන වශයෙන් ත්‍රිවිධ වූ ද, (ප්‍රථම, මධ්‍යම, පශ්චිම), සන්ථු ශාසන වශයෙන් නවවිධ වූ ද, ධර්මස්කන්ධ වශයෙන් 84000ක් වූ ද, අක්ෂර වශයෙන් 9,464,000 (අනුසතර ලක්ෂ සිව්සැට දහසකි) (එහි ම) මෙම සියලු ධර්ම කරුණු ස්මෘතියෙන් ආරක්ෂා කරගත් භික්ඛුන් වහන්සේලා අතර ධර්ම භාණ්ඩාගාරික ආනන්ද මහරහතන් වහන්සේ නූතන අර්ථයෙන් හඳුන්වනු ලබන විශිෂ්ට සුවිකාරකයෙකු (Cataloger) වශයෙන් සම්භාවනාවට පාත්‍ර වී ඇත.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත ධර්මය උන් වහන්සේ වැඩ සිටි කාලයෙහි සංග්‍රහ කිරීමක් හෙවත් රචනා කිරීමක් ගැන තොරතුරු බෞද්ධ ඉතිහාසයෙහි සඳහන් නො වේ. මේ සියලු ධර්ම කරුණු ශ්‍රාවකයන් සමූහ වශයෙන් සිත්හි දරාගෙන කටපාඩමෙන් (වාචනා මාර්ගයෙන්/ස්මෘතියෙන්) රැගෙන ආ බව නිකාය සංග්‍රහය හෙවත් ශාසනාවතරණයෙහි (නානායක්කාර, 1988) සඳහන් වේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කර්තෘත්වය හඳුනා ගැනීමට අදාළ සුවිකරණ ශිල්ප ක්‍රම

බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසකට පසුව මහාකාස්‍යප මහරහතන් වහන්සේගේ මූලිකත්වයෙන් පැවති ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවේ දී අසුභාරද්දහසක් ධර්මස්කන්ධයේ කර්තෘත්වය (Authorship) පැහැදිලි කරමින් ඊට විස්තර සහිත හැඳින්වීමක් (Introduction) ද කර ඇත. විශේෂයෙන් කර්තෘ නාමයෙන් පාඨක ඵලැඹුමක් වන විට සුවිකරණයේ දී කර්තෘ යනු කවරෙක්දැයි යන්න හඳුනා ගත යුතු වේ. සුවිකරණ ඉතිහාසයේ පාඨක ඵලැඹුමක්

ලෙස කර්තෘ යොදාගෙන ඇති ආකාරය සහ එක් එක් සුවිකරණ නීතිමාලාවන්හි කර්තෘ සංකල්පය නිර්වචනය කර ඇති ආකාරයත්, ප්‍රායෝගික සුවිකරණයේ දී කර්තෘ සංකල්පය භාවිත වී ඇති ආකාරයත් මෙහි දී විමර්ශනය කෙරේ.

නව අර්භාදී බුදුගුණවල එන සත්ථා යන බුදුගුණයට අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ එවක සමාජයේ සිටි විශිෂ්ටතම ගුරුවරයෙක් සේ ම ශාස්තෘවරයෙකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශිත සියලු ධර්ම කරුණුවල ඥාන වර්ගීකරණ ක්‍රමයක ස්වභාවය පෙන්වුම් කරයි. බුදු දහම 'විභජ්ජවාදය' යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත්තේ මේ හේතුවෙනි. විභජ්ජවාදය යනු විශ්ලේෂණවාදයකි. බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ විශ්ලේෂණවාදියකු මිස මතයක එල්ල ගත් ආදානග්‍රාහියකු නොවන බව මජ්ඣිම නිකායේ සඳහන් කර ඇත.

බුද්ධ කාලයේ ආරම්භ වූ මෙම ඥාන වර්ගීකරණ සංකල්පය සම්පූර්ණයෙන් ම සංස්කරණය කරන ලද්දේ බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් වර්ෂ 236කට පසුව අශෝක රජුගේ දායකත්වයෙන් පවත්වන ලද තෙවන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසුව ය. පළමු ධර්ම සංගායනාවට සම්බන්ධ වූ පන්සියයක් මහරහතන් වහන්සේලාගේ අනුමැතිය සහිතව බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කර්තෘත්වයට අදාළ අසුදෙදහසක් ධර්මස්කන්ධය හා ශ්‍රාවකයන් විසින් යෝජිත කරුණු දෙදහසක් සහිත බුද්ධ දේශනාව කාණ්ඩවලට වර්ග කර ඇත. ඒ අනුව එහි ප්‍රභේද තුනකි. එනම් පෙළ, (ත්‍රිපිටකය), අටුවා හා ටීකා (වගු අංක 02) වශයෙනි. මෙහි දී භේදක ලක්ෂණ වශයෙන් අන්තර්ගත ධර්ම කරුණු යොදාගෙන ඇත.

සංගහණය	විභේදකය	ප්‍රතිඵලය /ලැබෙන වර්ග
ශ්‍රී සද්ධර්මය (බුද්ධ වචනය) බුද්ධ දේශනය	අන්තර්ගත කරුණු (බුද්ධ ධර්මය/බුද්ධානුශාසනය)	පෙළ (ත්‍රිපිටකය)
		අටුවා
		ටීකා

වගු අංක 02, බුද්ධ වචනය වර්ගීකරණය, (මූලාශ්‍රය, තිස්ස, ආර්. ඩී. ආනන්ද, පුස්තකාල වර්ගීකරණ අත්පොත, 2019)

පුස්තකාල ග්‍රන්ථ වර්ගීකරණයේ භාවිත සංකල්ප ඇසුරෙන් මෙම කරුණු තවදුරටත් (වගු අංක 03) යටතේ පැහැදිලි කෙරේ. ත්‍රිපිටකය වර්ගීකරණය පුස්තකාලය ක්ෂේත්‍රයේ භාවිත දැනුම් වර්ගීකරණ සංකල්පයන් නිර්මාණයට පාදක වී ඇති බව පැහැදිලි වේ.

සංගහණය	අන්තර්ගතය/ සංයුතිය	විභේදකය/භේදක ලක්ෂණ	ප්‍රධාන බෙදුම් (වර්ග)	උපබෙදුම්
පෙළ (ත්‍රිපිටකය/ ත්‍රිපිටක පාලිය)	බුද්ධ භාෂිතය දේව භාෂිතය	විනය නීති හා ශික්ෂා පද, ශීලය, ආපත්ති හා පාරාජිකා	විනය පිටකය	කොටස් 5
	1. සපරියාජිතික ශ්‍රාවක භාෂිතය	සෞත්‍රාන්තික ධර්මය දීර්ඝ, මධ්‍යම, කෙටි, සංයුක්ත, අංකිත බව, ක්ෂුද්‍ර	සූත්‍ර පිටකය	කොටස් 5
2. තෝර්සානික	සෘෂි භාෂිතය	පරමාර්ථ ධර්ම, කුසල අකුසල අව්‍යාකාන, ගම්භීර බව, විශ්ලේෂණ-සංස්ලේෂණ	අභිධර්ම පිටකය	කොටස් 7

වගු අංක 03, ත්‍රිපිටකය වර්ගීකරණය, (මූලාශ්‍රය, තිස්ස, ආර්. ඩී. ආනන්ද, පුස්තකාල වර්ගීකරණ අත්පොත, 2019)

ත්‍රිපිටක පාලිය පිළිබඳ හෙවත් පෙළෙහි ලැබෙන ප්‍රධාන වර්ග අන්තර්ගත ධර්ම කරුණු අනුව නැවත වර්ගීකරණය කෙරේ. එම වර්ගීකරණයෙහි (වගු අංක 04) නූතන පුස්තකාල ග්‍රන්ථ වර්ගීකරණ සංකල්පවල ලක්ෂණ නිරීක්ෂණය වේ.

සංගහණය	විභේදකය	ප්‍රතිඵලය /ලැබෙන වර්ග, උපබෙදුම් විස්තරය
පෙළ (ත්‍රිපිටකය)	විනය	උභතො විභංග 1.පාරාජිකා පාලි 2. පාවිත්තිය පාලි, බන්ධක 3. මහාවග්ග පාලි 4. චුල්ලවග්ග පාලි පරිවාර 5. පරිවාර පාලි

සූත්‍ර	1. දීඝ නිකාය 2. මජ්ඣිම නිකාය 3. සංයුක්ත නිකාය 4. අංගුත්තර නිකාය 5. බුද්දක නිකාය (පොත් 15කින් සමන්විත ය)
අභිධර්මය	1. ධර්ම සංගණී ප්‍රකරණය 2. විභංග ප්‍රකරණය 3. ධාතු කථා ප්‍රකරණය 4. පුරුගල පඤ්ඤාත්ති ප්‍රකරණය 5. කථා වත්ථු ප්‍රකරණය 6. යමක ප්‍රකරණය 7. පට්ඨාන ප්‍රකරණය

වගු අංක 04, ධර්ම කරුණු අනුව වර්ගීකරණය (මූලාශ්‍රය, තිස්ස, ආර්. ඩී. ආනන්ද, පුස්තකාල වර්ගීකරණ අත්පොත, 2019)

අටුවා යනු පෙළ විස්තර කර වදාළ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනා වන අතර ටීකා යනු අටුවා පාළිය විස්තර කොට ත්‍රිපිටකධාරී මහා ස්ථවීරයන් වහන්සේලා විසින් රචනා කරන ලද ග්‍රන්ථ වේ. වර්තමානයේ භාවිත වන සූචි පත්‍රිකාවක අඩංගු වන කරුණු පූර්වෝක්ත ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සංවිධානයේ දී භාවිත කර ඇත.

සූචිය යන්න මූලින් ම ලැයිස්තුවක් හෝ මිල ලේඛනය යනුවෙන් අර්ථ කථනය කර ඇති බව සඳහන් වේ. Catalogue යන වචනය ග්‍රීක වචනයකි. සූචියේ ප්‍රධාන කොටස් දෙකකි. (අ). Identification මෙයින් අදහස් කරනුයේ ස්ථානගත වී ඇත්තේ කෙසේද යන්නයි. (ආ). Location යනු පිහිටීම යි. ස්ථානගතවීමේ පහසු ක්‍රමයක් ලෙස සූචියක අංකනය යොදා ඇත. කර්තෘ නැතහොත් ග්‍රන්ථ නාමය යටතේ හඳුනාගැනීම කළ හැකි ය. බොහෝ විට කර්තෘගේ නම මූලික වෙයි. යම්කිසි අවස්ථාවක කර්තෘ නැත්නම් ග්‍රන්ථ නාමය යටතේ සඳහන් කරයි. මෙහි දී අපට සූචිය කරා පිවිසීම (Approaches) ලෙස හඳුන්වයි. පාඨකයා පොතක් ලබා ගැනීම සඳහා එළඹෙන ආකාර කිහිපයක් ඇත. කතුවරයා, ග්‍රන්ථ නාමය හා විෂය වශයෙන් ඒවා සඳහන් කළ හැකි ය.

බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙහි ග්‍රන්ථ විස්තරය හා ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිත ග්‍රන්ථ විස්තරය

සුවිකරණය විෂයයට අදාළ සංලේඛ සම්පාදනයේ දී ඇගයීමේදී ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයෙහි දෙවන සංස්කරණය (AACR II R) මූලාශ්‍රය වශයෙන් භාවිත කෙරේ. ග්‍රන්ථ විස්තරයේ පදනම වී ඇත්තේ පොදු ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිත ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක විස්තරය (International Standard Bibliographic Description, General (ISBD (G) නම් වූ ප්‍රමිතිය අනුවයි. පුස්තකාලය ද්‍රව්‍යයක් මූලික ක්ෂේත්‍ර අටක් යටතේ විස්තර කෙරේ. ඒවා නම්,

- (අ) ග්‍රන්ථ නාමය හා වගකීමේ ප්‍රකාශය
- (ආ) සංස්කරණය පිළිබඳ තොරතුරු
- (ඇ) විශේෂ විස්තර/ද්‍රව්‍යයේ ස්වභාවය. (එනම් සඟරාවක නම් කලාපය/කාණ්ඩය/වර්ෂය, සිතියමක නම් පරිමාණ විස්තර)
- (ඈ) ප්‍රකාශන තොරතුරු (ප්‍රකාශිත ස්ථානය, ප්‍රකාශක, ප්‍රකාශිත වර්ෂය)
- (ඉ) භෞතික තොරතුරු (පිටු විස්තර (රෝම හෝ අරාබි) විත්‍ර, පුවරු, ඡායා රූප, ප්‍රස්තාර, වගු, උස)
- (ඊ) ග්‍රන්ථ මාලා තොරතුරු
- (උ) සටහන්
- (ඌ) ප්‍රමිත අංකය

මේ සෑම කරුණක් අදාළ අක්ෂර යෙදෙන ස්ථාන අනුව මෙහි විස්තර කර ඇත. මෙම කරුණුවලට අදාළව ප්‍රධාන සංලේඛයක් අනුවිච්ඡේදනය සහිතව සම්පාදනය කිරීමට අදාළ වන ආදර්ශ ආකෘතියක් (වගු අංක 05) යටතේ දක්වා ඇත.

1	වර්ග අංකය ඇමතුම් අකුරු	ප්‍රධාන ශීර්ෂය	ග්‍රන්ථ නාමය/වගකීමේ ප්‍රකාශය . - සංස්කරණ ප්‍රකාශය
2			. - විශේෂ විස්තර (උව්‍යයේ ස්වභාවය) . - ප්‍රකාශිත ස්ථානය :
3			ප්‍රකාශක , ප්‍රකාශිත වර්ෂය
4			භෞතික තොරතුරු : උව්‍යයේ පරිමාණය . - (ග්‍රන්ථ මාලා නාමය : අංකය) සටහන් ප්‍රමිත අංකය ගවේෂණ මාර්ග

12 වැනි අනුවර්ණයෙන් පටන් ගන්නා සෑම ඡේදයක් ම ජේලියේ ඉඩ අවසන් වූ අවස්ථාවේ දී නැවත 9 වැනි අනුවර්ණය දක්වා ආපසු ගෙනවුත් ලිවිය යුතු ය. කිසියම් කෘතියක් පිළිබඳ තොරතුරු යම් යම් ශීර්ෂ යටතේ සුවිශේෂී දී ඉදිරිපත් වන කල්හි එකී ශීර්ෂ ගැන ප්‍රධාන සංලේඛය අවසානයේ සඳහන ගවේෂණ මාර්ග වශයෙන් හැඳින්වේ. වර්ගීකෘත සුවිශේෂී දී පළමු ගවේෂණ මාර්ගය වන්නේ ප්‍රධාන සංලේඛ ශීර්ෂය යි. එය පුද්ගල නාමයක්, ග්‍රන්ථ නාමයක් හෝ ආයතන නාමයක් විය හැකි ය. වර්ගීකෘත සුවිශේෂී දී ප්‍රධාන සංලේඛයේ එන ගවේෂණ මාර්ග 1, 2, 3, ආදී වශයෙන් අරාබි ඉලක්කම්වලින් සලකුණු කළ යුතු ය.

ඇංග්ලෝ ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයෙහි එන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ ප්‍රධාන කරුණු රාශියක් ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ සංවිධානයේ දී භාවිත කර ඇති බව වගු අංක 06හි දැක්වෙන **සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනය** ඇසුරෙන් පැහැදිලි වේ. මේ අනුව (අ) සංස්කරණය පිළිබඳ තොරතුරු, (ඇ) විශේෂ විස්තර/උව්‍යයේ ස්වභාවය, (එනම් සඟරාවක නම් කලාපය/කාණ්ඩය/වර්ෂය, සිතියමක නම් පරිමාණ විස්තර), (ඊ) ග්‍රන්ථ මාලා තොරතුරු (උ) ප්‍රමිත අංකය යන කරුණු හතර බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාවෙහි සඳහන් නොවුව ද කෘතියක ග්‍රන්ථ විද්‍යාත්මක තොරතුරු කාලීන අවශ්‍යතා අනුව සකස්කර ගෙන පැවතී බව පැහැදිලි වේ.

බෞද්ධ ග්‍රන්ථ විද්‍යාව	ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිත ග්‍රන්ථ විස්තරය
(අ) කථනා (Author)	(අ) ග්‍රන්ථ නාමය හා වගකීමේ ප්‍රකාශය
(ආ) ග්‍රන්ථ නාමය (Title)	
(ඇ) මුද්‍රණය හෝ ප්‍රකාශනය (Place of Publication)	(ඇ) ප්‍රකාශන තොරතුරු (ප්‍රකාශිත ස්ථානය, ප්‍රකාශක, ප්‍රකාශිත වර්ෂය)
(ඈ) ප්‍රමාණය හෝ සමුච්ඡයකරණය (Collation)	(ඉ) භෞතික තොරතුරු (පිටු විස්තර (රෝම හෝ අරාබි) විභු, පුවරු, ඡායා රූප, ප්‍රස්තාර, වගු, උස)
(ඉ) සටහන් (Notes)	(උ) සටහන්

වගු අංක 06, සංසන්දනාත්මක අධ්‍යයනය (මූලාශ්‍රය, කථනා විසින් නිදර්ශනය, 2024)

චතුරාණවාරපාලියෙහි ධම්ම චක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙහි එන සුවිකරණ ලක්ෂණ
 පිරුවානා පොත් වහන්සේ හෙවත් මහ පිරිත් පොත චතුරාණවාරපාලිය වශයෙන් ද හැඳින්වේ. මෙහි බණවර, පද හා අක්ෂර ආදිය සංඛ්‍යාත්මකව දැක්වීමෙන් බලාපොරොත්තු වන්නට ඇත්තේ ග්‍රන්ථවල ඇතුළත් විය යුතු සූත්‍ර ප්‍රමාණය අඩු වැඩි නොවී නිශ්චිතව පවත්වා ගැනීමටයි. විශේෂයෙන් පුස්තකාල ලේඛනවල ත්‍රිපිටකය ලිවීමෙන් පසු මෙම අක්ෂර, පද හා බණවර වශයෙන් කරන ලද ගණනය කිරීම් ප්‍රවලිත වූවා විය හැකි ය.

පූර්වයෙන් දක්වන ලද නිදසුන් අනුව පෙරදිග ඥානයෙහි අපූර්වත්වය හා පුස්තකාලය ග්‍රන්ථ විඥාපන පාලනයෙහි භාවිත ශිල්ප ක්‍රම අතරින් වර්ගීකරණය හා සුවිකරණය භාවිත වී ඇති බව පෙනීයනු ලබයි. පර්යේෂණ මාතෘකාවට අදාළ වන පරිදි සුවිකරණය සඳහා විවිධ ක්‍රමවේද භාවිත කර ඇති බව ප්‍රතිඵල හා සාකච්ඡාව යටතේ සාකච්ඡා කෙරිණි.

නිගමන හා නිර්දේශ

ඇංග්ලෝ-ඇමෙරිකානු සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ සඳහන් වන ග්‍රන්ථ විස්තරයට අදාළ වන නීති වතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම වක්කප්පවත්තන සූත්‍රය තුළ වෙනස් ආකාරයකින් අන්තර්ගත වී ඇති බව මේ පර්යේෂණයෙන් අනාවරණය විය. ඒ අනුව පූර්වෝක්ත සුවිකරණ නීති සංග්‍රහයේ අන්තර්ගත වන ක්‍රමවේදයන් අභිබවා ගොස් වඩාත් සාරගර්භ හා විද්‍යාත්මක ස්වරූපයකින් යුතු සුවිකරණ ක්‍රමවේදයක් ක්‍රීටිකාගත කරුණුවල හා වතුභාණවාරපාලියෙහි ධම්ම වක්කප්පවත්තන සූත්‍රය තුළ මැනවින් අන්තර්ගතව තිබෙන බව ප්‍රස්තුත පර්යේෂණයෙන් නිගමනය කෙරේ. ඒ අනුව පෙරදිග ඥාන කෝෂය තුළ අන්තර්ගත මෙවන් දැනුම් පද්ධති බටහිර දෘෂ්ටිකෝණයෙන් විමර්ශනය නොකර දේශීය ඥානය පිළිබඳ සවිඥානිකතාවකින් යුතුව අධ්‍යයනය හා භාවිතයෙන් වඩාත් කාර්යක්ෂමතාවකින් යුතු සුවිකරණ ක්‍රමවේදයක් නිෂ්පන්න කරගත හැකි බව පෙන්වා දිය හැකි ය.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

අභිධර්ම අධ්‍යයන (2012), සංස්. අසංග තිලකරත්න, කොළඹ : ඇස්. ගොඩගේ
තිලකසිරි, ජේ. (1988), වෛදික සාහිත්‍යය, කොළඹ : එස්. ගොඩගේ
තිස්ස, ආර්. ඩී. ආනන්ද (2019), පුස්තකාල ග්‍රන්ථ වර්ගීකරණ අත්පොත : ඩිවි, විශ්ව හා දෙතින්
වර්ගීකරණ සංකල්ප භාවිතය හා පරිචය, නුගේගොඩ : නැණිල පබ්ලිකේෂන් ප්‍රයිවේට් ලිමිටඩ්
ක්‍රිපිටකධර්මකෝෂය, (1978), වෙළුම 1, කලබ, 1 සංස්. මඩිනේ පඤ්ඤාසීහ හිමි, මහරගම : සාසන
සේවක සමිතිය
නානායක්කාර, ගුණවර්ධන (1988), නිකාය සංග්‍රහය හෙවත් ශාසනාවතරණය, කොළඹ : ගුණසේන
පද්මසිරි, ජී. ආර්. (2017), පුස්තකාල සුවිකරණය, කොළඹ : මෙන් ප්‍රකාශකයෝ
පිරුවානා පොත් වහන්සේ හෙවත් මහ පිරිත් පොත (වතුභාණවාරපාලිය) (2006), සංස්. ඉදුරාගාපේ
ධම්මරත්න හිමි, ජී. කේ. හර්ෂ ධර්මප්‍රිය, හෙයියන්තුඩුව : තායි-ශ්‍රී ලංකා බෞද්ධ සංස්කෘතික
මධ්‍යස්ථානය
මලලසේකර ජී. පී. (2007), ඉංග්‍රීසි සිංහල ශබ්දකෝෂය, කොළඹ : ගුණසේන
සූත්‍රාන්තපිටකයෙහි දෙවිසිවන ග්‍රන්ථය : ථේරගාථාපාළි බුද්දකනිකාය පඤ්චම භාගය (1972), කොළඹ
: ලංකාණ්ඩුව, (බුද්ධජයන්ති ක්‍රිපිටකග්‍රන්ථාලය : 28)